

**Brüssel, 7. märts 2025
(OR. en)**

6878/25

**JAI 290
FREMP 55**

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta: põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine – Nõukogu järeldused (7. märts 2025)

Delegatsioonidele edastatakse lisas „Nõukogu järeldused ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta: põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine“, mille nõukogu võttis vastu oma 4082. istungil, mis toimus 7. märtsil 2025.

Nõukogu järeldused ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta:

põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine

Preambul

Euroopa Liidu Nõukogu,

- a. **tuletades meelde** Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artiklit 2, mille kohaselt rajaneb liit sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine, mis on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus;
- b. **tuletades meelde** jagamatuid ja universaalseid väärtusi, milleks on inimväärikus, vabadus, võrdsus ja solidaarsus, nagu need on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“), mis kuulutati pidulikult välja 25 aastati tagasi, 2000. aasta detsembris, ning liikmesriikide kohustust tagada hartas sätestatud õigused ja vabadused liidu õiguse kohaldamisel kooskõlas harta artikliga 51;
- c. **tuletades meelde** ELi lepingu artikli 6 lõiget 1, milles liit tunnustab hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid, millel on aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud;
- d. **tuletades meelde** Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklit 8, mille kohaselt on liidu eesmärk kaotada meeste ja naiste ebavõrdsus ning edendada võrdõiguslikkust kõigi oma meetmete puhul, ning ELi toimimise lepingu artiklit 10, mille kohaselt püüab liit oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel võidelda diskrimineerimise vastu;
- e. **rõhutades**, et eelkõige arvestades muutusi ühiskonnas, sotsiaalset arengut ning teaduse ja tehnoloogia arengut, on vaja tugevdada ELi lepingu artiklis 2 ja hartas sätestatud väärtuste ja õiguste edendamist ja kaitset ning tagada harta nõuetekohane kohaldamine;

- f. **toonitades**, et kuna meetmed, mis aitavad kaasa põhiõiguste edendamisele ja kaitsmisele, on tavaliselt mitteärilist laadi, on nende jaoks vaja rahastamismehhanisme, ning et selliste mehhanismide loomine, arendamine, säilitamine ja järelevalve on endiselt liidu oluline kohustus;
- g. **rõhutades**, et piisava ja läbipaistva rahastamise tagamine kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele – kes on jätkuvalt kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi oluline osa ning kes aitavad kaasa liidu väärtuste, sealhulgas õigusriigi edendamisele ja kaitsmisele – on äärmiselt oluline sellise ühiskonna rajamiseks ja säilitamiseks, kus liidu väärtused on valitsevad väärtused;
- h. **tuletades meelde** liidu võetud kohustust toetada demokraatiat, õigusriiki ja põhiõigusi kogu maailmas mitmesuguste välistegevuse rahastamisvahendite, sealhulgas naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ kaudu, ning märkides, et Euroopa Liidu antav rahastus etendab inimõiguste valdkonnas olulist rolli;
- i. **korrates**, et on tähtis viia lõpule ELi lepingu artikli 6 lõike 2 kohane liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga, et muuta põhiõiguste kaitse Euroopas sidusamaks ja järjepidevamaks ning tugevdada põhiõiguste kaitset Euroopas veelgi;
- j. **taunides** jätkuvaid ja ulatuslikke inimõiguste ränkasiid rikkumisi maailma eri paigus, näiteks neid, mis on pandud toime pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse ja sellele järgnenud Ukraina-vastast agressioonisõda, mille kolmas aastapäev on tõsine meeldetuletus, et põhiõigusi ja -vabadusi ei tohiks pidada enesestmõistetavaks ning et nende kaitsmine on liikmesriikide, liidu institutsioonide ja muude asjaomaste rahvusvaheliste osalejate ühine ülesanne;
- k. **pidades tervitatavaks** komisjoni 2024. aasta aruannet ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta „Põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine“ (edaspidi „hartat käsitlev 2024. aasta aruanne“), milles antakse ülevaade põhiõiguste rahastamise valdkonnas toimunud arengutest;

1. **pidades tervitatavaks** Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (edaspidi „FRA“) märkimisväärset panust, mis hõlmab muu hulgas väärtuslikke eksperditeadmisi ja uuringuid harta kohta, näiteks hiljutist aruannet „EU Funds: Ensuring Compliance with Fundamental Rights“ („ELi rahalised vahendid: põhiõiguste järgimise tagamine“). Muude FRA oluliste tegevuste hulka selles valdkonnas kuuluvad näiteks hartast teadlikkuse suurendamine mitmekeelsete õppevahendite, nagu Charterpedia ja konkreetsete koolitusmoodulite kaudu, ning koos komisjoniga iga-aastase ürituse CharterXchange korraldamine.

Põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine

Euroopa Liidu Nõukogu kinnitab taas oma pühendumust harta jätkuval kohaldamisele ning kiidab heaks järgmised järeldused, ilma et see mõjutaks tulevasi läbirääkimisi järgmise mitmeaastase finantsraamistiku üle.

Euroopa Liidu Nõukogu

1. **rõhutab**, et erinevad rahastamisallikad, millega aidatakse kaasa põhiõiguste edendamisele, kaitsmisele ja jõustamisele, on ülitähtsad ja need tugevdavad üksteist, kusjuures see hõlmab liidu, liikmesriikide, erasektoris kuuluvate rahastajate ja rahvusvaheliste organisatsioonide pakutud ja väljamakstud vahendeid;
2. **tunnistab**, et kodanikuühiskonna organisatsioonid ja inimõiguste kaitsjad etendavad liidu põhiõiguste poliitika kohaldamisel liikmesriikides kesket rolli ning et olemasolev liidupoolne rahastus on nende tegevuse jaoks tähtis. Samuti tunnistab nõukogu, et praegused liidu programmid, millest rahastatakse riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste asjakohast tegevust kõnealuses valdkonnas, ning programmid, millega tugevdatakse ja parandatakse kohtusüsteeme ning aidatakse kaasa õiguspraktikute koolitamisele, etendavad olulist rolli;
3. **rõhutab** komisjoni suuremat keskendumist liidu väärtuste ja põhiõiguste edendamisele, mis hõlmab rahastamise ja mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kontekstis ka seda, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi eelarvet on oluliselt suurendatud;

4. **tunnistab**, et finantsmääruse kohaselt on liikmesriikidel ja komisjonil liidu rahastuse rakendamisel ja ELi eelarve täitmisel kohustus tagada kooskõlas harta artikliga 51 harta järgimine ning austada neid ELi lepingu artiklis 2 sätestatud liidu väärtusi, mis on eelarve täitmisel asjassepuutuvad;
5. **tunnistab**, et on oluline tagada liidu väärtuste ja harta tõhus kohaldamine ja austamine praktikas ning liidu finantshuvide kaitse. Seejuures kordab nõukogu, et ühelt poolt õigusriigi põhimõtte ja harta austamise ning teiselt poolt liidu antava rahastuse vahel on selge seos;
6. **rõhutab**, et äärmiselt olulist rolli etendab ka ühissätete määrus, mille artiklis 9 nõutakse, et liikmesriigid ja komisjon tagaksid ühissätete määrusega hõlmatud fondide rakendamisel põhiõiguste austamise ja harta järgimise, eelkõige selleks, et välistada igasugune diskrimineerimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal, ning et nad edendaksid puuetega inimeste juurdepääsu ja võtaksid programmide ettevalmistamise, rakendamise, seire, aruandluse ja hindamise ajal arvesse sooküsimusi. Lisaks peavad liikmesriigid vastavalt ühissätete määruse III lisas sätestatud horisontaalsele eeltingimusele, mis puudutab harta tõhusat kohaldamist ja rakendamist, looma tõhusad mehhanismid programmitöö ja rakendamise kõigis etappides hartaga kooskõla tagamiseks, et nende fondidega seoses kantud kulud neile hüvitataks;
7. **tunnistab** konkreetsete liidu rahastamisprogrammide, eelkõige kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tähtsust ja saavutusi, kusjuures nimetatud programm on liidu suurim fond, mis on pühendatud liidu alusväärtuste ja põhiõiguste edendamisele ELis, tugevdades võrdõiguslikkuse, õiguse, õiguste ja väärtuste liitu. See programm on olnud üks ülitähtis otserahastuse allikas paljudele osalejatele, eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonidele, sealhulgas riiklikul, piirkondlikul, kohalikul ja rohujuure tasandil tegutsevatele organisatsioonidele;

8. **väljendab heameelt** selle üle, et liidupoolne rahastamine on aidanud kaasa hartas sätestatud põhiõiguste kaitsmisele ja jõustamisele paljudes teemavaldkondades. Hõlmatud valdkondade mitmekesisus on kooskõlas pideva vajadusega lõimida põhiõigused eri poliitikavaldkondadesse ja viib otseselt konkreetsete vajaduste rahuldamiseni. Näiteks hõlmab asjaomane sihtotstarbeline toetus jätkuvat põhiõigustealase teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamist (kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm), õiguspraktikute koolitamist ja õiguskaitse tõhusa kättesaadavuse tagamist, sealhulgas digitaalsete vahendite kaudu (õigusprogramm), turvalise ja ohutu veebikeskkonna loomist ning desinformatsiooni vastu võitlemist (programm „Digitaalne Euroopa“) ning meediavabaduse, kunstivabaduse ja pluralismi toetamist (programm „Loov Euroopa“). Põhiõiguste kaitset ja edendamist toetatakse ka taaste- ja vastupidavusrahistu ning tehnilise toe instrumendi kaudu;
9. **tunnistab**, et kuigi EL, liikmesriigid ja teised rahastajad on eraldanud märkimisväärses koguses rahalisi vahendeid, ületab rahastamisvajadus eraldatud rahalisi vahendeid;
10. **toonitab**, et on oluline, et vahendite programmitöö ja rakendamise eest vastutavatel asutustel oleksid harta järgimise tagamiseks vajalikud eksperditeadmised. Samuti on oluline, et vahenditest toetuse saajad mõistaksid põhjalikult kehtivaid menetlusi ja nõudeid;
11. **tunnistab**, et liikmesriikide antav rahastus on lisaks seda täiendavale ELi-poolsele rahastusele oluline põhiõigustega seotud kohustuste praktikas rakendamisel ja kohaldamisel, kusjuures selle kaudu on võimalik tagada põhiõiguste kaitse kõigis poliitikavaldkondades, sealhulgas piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Riiklike inimõiguste asutuste, võrdõigusasutuste ja ombudsmanide jaoks, kes etendavad põhiõiguste edendamisel ja kaitsmisel vaieldamatult ülitähtsat rolli, on riigieelarve paljudel juhtudel peamine rahastamisallikas. Lisaks on riiklik rahastus ELi-poolse rahastuse kõrval sageli peamine kodanikuühiskonna organisatsioonide rahastamisallikas;

12. **toetab** kontrollikoda, Euroopa Pettustevastast Ametit (OLAF) ja Euroopa Prokuratuuri seoses rolliga, mida nad etendavad oma vastavate volituste piires selliste auditite ja uurimiste läbiviimisel, mille käigus käsitletakse liidu finantshuve kahjustavaid õigusnormide rikkumisi või kuritegusid, mis võivad hõlmata põhiõiguste edendamiseks, kaitsmiseks ja jõustamiseks ette nähtud vahendite väärkasutamise juhtumeid.

Euroopa Liidu Nõukogu kutsub liikmesriike üles:

13. **nimetama** riiklikud harta kontaktpunktid, mille ülesanne on vastavalt komisjoni strateegiale põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis optimeerida hartaga seotud teabe ja parimate tavade liikumist ning koordineerida suutlikkuse suurendamise jõupingutusi liikmesriikides, **ning hõlbustama** nende kontaktpunktide tööd. Nõukogu märgib, et nende nimetamine ja tegevus on harta ühtseks kohaldamiseks määrava tähtsusega. Samuti võtab nõukogu teadmiseks kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi riiklikud kontaktpunktid, mis on määratud teabe levitamiseks ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi nähtavuse ja juurdepääsetavuse parandamiseks, ning kutsub liikmesriike üles hõlbustama koostööd nende kahe rolli täitmisel;
14. **tagama riiklike eelarvemenetluste raames** kodanikuühiskonna organisatsioonidele, inimõiguste kaitsjatele ja muudele osalejatele, kes tagavad ja edendavad põhiõiguste kohaldamist liikmesriikides, riikliku põhirahastamise ja projektide rahastamise kättesaadavuse ja võrdse juurdepääsu nendele. Sellise rahastamise tõhususe parandamiseks on äärmiselt oluline, et riikide ametiasutused on kättesaadavate rahaliste vahendite osas läbipaistvad, rahastamisaotlused avalikustatakse ja need on kergesti juurdepääsetavad ning et rahalisi vahendeid eraldatakse sõltumatult ja läbipaistvalt;

15. **tagama** piisava ja stabiilse rahastamise valitsusasutuste ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste meetmetele, mis hõlbustavad harta rakendamist ja kohaldamist ning toetavad põhiõiguste edendamist, kaitset ja jõustamist kõigil valitsustasanditel;
16. **tagama kooskõlas riikliku eelarveraamistikuga** riiklike inimõiguste asutuste, võrdõigusasutuste ja ombudsmanide piisava rahastamise, arvestades nende ELi õigusest tulenevaid volitusi ning põhiõiguste kaitse valdkonnas praegu esinevate probleemide mahtu ja ulatust. Riiklikud inimõiguste asutused, võrdõigusasutused ja ombudsmanid aitavad pidevalt kaasa ELi lepingu artiklis 2 ja hartas sätestatud ühiste väärtuste säilitamisele ja kaitsmisele, pakkudes kõrgetasemelisi eksperditeadmisi põhiõiguste valdkonnas, jälgides harta kohaldamist, tagades toetuse põhiõiguste rikkumiste ohvritele ja haavatavas olukorras olevatele isikutele, tehes koostööd riiklike institutsioonidega ning suurendades ühiskonnas teadlikkust põhiõigustest;
17. **tagama** põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise valdkonnas õiglase ja läbipaistva rahastamise ning hoiduma meelevaldsetest rahastamiskärbetest, mis võivad olla vastuolus liikmesriikide kohustusega austada ELi lepingu artiklis 2 ja hartas sätestatud ühiste väärtustega.

Euroopa Liidu Nõukogu

18. **peab tervitatavaks** pidevat tööd, mida komisjon teeb koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga, et veelgi tugevdada harta kohaldamist. Eelkõige sisaldab komisjoni strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis meetmeid põhiõiguste kohaldamise toetamiseks kuni 2030. aastani. Strateegias kinnitatakse rahastamise keskset rolli ELi poliitikameetmete rakendamise toetamisel liikmesriikides ning kutsutakse liikmesriike ja komisjoni üles tagama, et ELi rahastatavad projektid oleksid hartaga kooskõlas. Samuti võtab nõukogu teadmiseks, et kodanikuühiskonnal on rahastamisele juurdepääsul raskusi, mida kajastatakse ka harta kohaldamist käsitlevas 2022. aasta aruandes „Põhiõiguste kaitset toetav kodanikuühiskonna tegutsemisruum ELis“;

19. **peab tervitavaks** komisjoni tööd, mille eesmärk on kodanikuühiskonna organisatsioonide edasine toetamine, sealhulgas väljakuulutatud kodanikuühiskonna platvormi loomise kaudu.

Euroopa Liidu Nõukogu kutsub komisjoni üles:

20. **jätkama** põhiõiguste edendamiseks, kaitsmiseks ja jõustamiseks pakutava liidu ja liikmesriikide rahastamise vastastikuse koostoime **uurimist ja arendamist**. Praktikas on seda võimalik saavutada muu hulgas pideva aruteluga olemasolevate vahendite parima kasutamise üle, toetusesaajate erivajaduste tunnistamisega, koostöö tagamisega piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning rahaliste vahendite kättesaadavuse tagamisega nendel tasanditel, samuti tõhusate avaldamis- ja aruandlussüsteemide tagamisega ning meetmete võtmisega ELi tasandil vahendite kuritarvitamise ennetamiseks ja leevendamiseks. Selline koostoime kajastab ja viib täide täiendava, ühtlasi ainulaadse olemusega liidu ja liikmesriikide rahastamist ning vastab riiklike ja liidu eesmärkide kasvavale vastastikusele täiendavusele põhiõiguste valdkonnas;
21. **edendama jätkuvalt** oma otsese rahastamise programme põhiõiguste valdkonnas ja nende kättesaadavust asjaomastele organisatsioonidele, et rahastamiskõlblikud taotlejad saaksid õigeaegselt teavet rahastamisvõimaluste kohta;
22. **jätkama** 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmile juurdepääsetavuse **edendamist** paljude võimalike taotlejate jaoks, sealhulgas lihtsustades taotlemismenetlusi kõigis liidu ametlikes keeltes. Komisjon peaks tagama, et rahastamise taotlemise ja haldamisega seotud halduskoormus ei oleks taotlejate jaoks ülemäärane, säilitades seejuures rahastamise läbipaistvuse. Komisjonil palutakse taotlejate järgitavate menetluste väljatöötamisel jätkata tihedat koostööd kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi riiklike kontaktpunktidega, et kasutada ära nende eksperditeadmisi liikmesriikide tasandil esinevate praktiliste probleemide kohta. Samal ajal peaks komisjon jätkama sihtotstarbeliste rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemist, et tegeleda kiireloomuliste ja kasvavate ühiskondlike vajaduste ja probleemidega põhiõiguste valdkonnas;

23. **jätkama** **aktiivset osalemist** avatud ja läbipaistvas dialoogis kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjatega, võttes poliitikakujundamise protsessis arvesse nende eksperditeadmisi, **ning toetama** kodanikuühiskonna organisatsioone põhiõigustega seotud küsimuste käsitlemisel ja nendega tegelemisel, muu hulgas rohujuure tasandil. Selline toetus peaks hõlmama kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi jätkuvat keskendumist kodanikuühiskonna organisatsioonidele;
24. **jätkama** sihtotstarbelise otserahastamise võimaluste **pakkumist** kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et toetada olemasolevate rahastamisprogrammide raames tulemuslikke ja kestlikke projekte. Selline toetus peaks hõlmama kooskõlas läbipaistvuse ja vastutuse põhimõtetega mitmeaastase rahastamise kättesaadavust, mis võimaldab paremini rakendada projekte, mis oma olemuselt nõuavad pikaajalist planeerimist;
25. **jätkama koostööd** Euroopa Regioonide Komiteega teadlikkuse suurendamisel kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rollist harta kohaldamisel ja edendamisel, tuginedes edukatele liidu rahastatud projektidele, mida rakendasid linnad ja nende võrgustikud;
26. **jätkama** tugeva põhiõiguste küsimustele keskendumise **tagamist** kooskõlas ELi lepingu artikliga 21 ja kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku alusel välistegevuse rahastamisvahendite, sealhulgas ühinemiseelse abi instrumendi (IPA III) ning naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ kaudu.
-